ARREST VAN HET HOF (VIJFDE KAMER)
VAN 27 NOVEMBER 1984 [1]

Agricola Commerciale Olio Srl en anderen tegen Commissie van de Europese Gemeenschappen

„Olijfolie"

Zaak 232/81

Samenvatting

1. *Beroep tot nietigverklaring — Natuurlijke of rechtspersonen — Handelingen die hen rechtstreeks en individueel raken — Verordening welke uitvoering belet van verkoopcontracten door nationaal interventiebureau gesloten met inschrijvende ondernemingen*
   (EEG-Verdrag, artikel 173, tweede alinea)

2. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Vetten — Olijfolie — Verkoop van voorraden van nationaal interventiebureau — Door Commissie vastgestelde voorwaarden die zeer voordelig blijken voor kopers — Ter discussie stellen van gesloten verkoopcontracten — Ontoelaatbaarheid*
   (Verordeningen nrs. 71/81, 2238/81 en 2239/81 van de Commissie)

1. Een verordening welke ertoe strekt de uitvoering te beletten van verkoopcontracten die door een nationaal interventiebureau met inschrijvende ondernemingen zijn aangegaan, ofschoon de rechtspositie van partijen definitief was vastgesteld, raakt die ondernemingen rechtstreeks en individueel.

2. Het enkele feit dat de voorwaarden waarvan de Commissie de verkoop der produkten door het nationale interventiebureau afhankelijk heeft gesteld voor de kopers zeer voordelig zijn gebleken, geeft de Commissie geen vrijbrief de uitvoering te beletten van een contract, door dat interventiebureau met inachtneming van die voorwaarden aangegaan.

In zaak 232/81,

AGRICOLA COMMERCIALE OLIO SRL, gevestigd te Ostuni,

ASTOLIO SRL, gevestigd te Ostuni,

1 — Procestaal: Italiaans.

AZIENDA AGRICOLA BELLARIA SPA, gevestigd te Trecate,

ITALIANA OLII E RISI SPA, gevestigd te Aprilia,

S. GIORGIO SEZIONE AGRICOLTURA SPA, gevestigd te Pomezia,

vertegenwoordigd en bijgestaan door de advocaten G. Celona, G. B. Compagno, G. Guarino en P. Tabellini, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij de advocaat G. Margue, aldaar gevestigd, rue Philippe-II 20,

verzoeksters,

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur P. Karpenstein, als gemachtigde, bijgestaan door G. Berardis, lid van de juridische dienst, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij O. Montalto, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

betreffende nietigverklaring, krachtens artikel 173 EEG-Verdrag, van verordeningen (EEG) nrs. 2238 en 2239/81 van de Commissie van 3 augustus 1981 (PB L 218 van 1981, blz. 27 en 28),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

samengesteld als volgt: O. Due, kamerpresident, C. Kakouris, U. Everling, Y. Galmot en R. Joliet, rechters,

advocaat-generaal: C. O. Lenz
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de conclusiën, middelen en argumenten van partijen kunnen worden samengevat als volgt:

I — Feiten

Bij verordening nr. 71/81 van 12 januari 1981 (PB L 11, blz. 5) besloot de Commissie door het Italiaanse interventiebureau Azienda di Stato per gli interventi sul mercato agricolo (Aima) over te doen gaan tot de verkoop van ± 33 000 ton zuivere olijfolie uit de interventievoorraden van het verkoopseizoen 1977/78.

Reeds meermalen was de gelegenheid opengesteld voor die olie — als zeer zuivere olie — in te schrijven, maar daarbij had zich geen koper gemeld. Op 12 januari 1981 achtte de Commissie de marktsituatie gunstig om de olie nogmaals ten verkoop aan te bieden.

De olie werd aangeboden in zes partijen van elk ongeveer 5 500 ton (artikel 2), terwijl de verkoopprijs op LIT 210 000 per 100 kg werd bepaald (artikel 4).

Op de eerste inschrijvingsdag, 2 februari 1981, schreven zestig ondernemingen ieder voor zich voor alle zes partijen van 5 500 ton in.

Voor zodanig geval is in verordening nr. 71/81 loting voorzien (artikel 6, lid 1, derde alinea). Die loting vond niet terstond plaats. Een aantal ondernemingen vocht de ontvankelijkheid van de offertes van bepaalde andere ondernemingen aan, en wel met name die van ondernemingen die speciaal met het oog op de inschrijving waren opgericht.

De Commissie bewilligde in opschorting van de inschrijving voor de tijd die met het ten deze in te stellen onderzoek gemoeid was. Pas op 1 juni 1981 kwam het tot de loting, waarbij de vijf verzoeksters en verzoekster in zaak 264/81, de aandelenmaatschappij Savma, zich ieder een partij zagen toegewezen.

Op 3 augustus 1981 stelde de Commissie verordening nr. 2238/81 (PB L 218, blz. 27) vast, waarbij voormelde verordening nr. 71/81 per 13 januari 1981 werd ingetrokken. Volgens de redengeving der verordening hadden de omstandigheden op de olijfoliemarkt zich, door de vertraagde uitvoering van de verkoop waartoe het onderzoek van voormelde klachten geleid had, inmiddels zodanig gewijzigd, dat verkoop op de aanvankelijk voorziene condities tot ernstige verstoring van de markt aanleiding zou geven; de Commissie meende derhalve dat de verkoop in het algemeen belang moest worden geannuleerd.

Op dezelfde dag stelde de Commissie verordening nr. 2239/81 (PB L 218, blz. 28) vast, waarbij de gelegenheid werd opengesteld in te schrijven voor dezelfde hoeveelheden olijfolie die het Italiaanse interventiebureau in opslag had gehouden. De inschrijving was echter voor-

behouden aan de zes eerder uitgelote ondernemingen (artikel 3). De verkoop vond evenwel niet plaats tegen een vaste prijs, maar aan de meest biedende, terwijl de aangeboden prijs tenminste gelijkwaardig moest zijn aan een minimumprijs die op uiterlijk 31 augustus 1981 overeenkomstig de procedure van artikel 38 van verordening (EEG) nr. 136/66, op grond van de ontvangen offertes, zou worden vastgesteld (artikel 6). De offertes werden op uiterlijk 24 augustus 1981 om 14 uur (plaatselijke tijd) ingewacht (artikel 4).

Van de gekochte hoeveelheden moest vanaf 15 september 1981 per periode van drie maanden tenminste 10 % en ten hoogste 20 % worden overgenomen (artikel 9).

II — Schriftelijke procedure en instructiemaatregelen

Bij op 10 augustus 1981 ter griffie van het Hof ingediend verzoekschrift vorderden verzoekers krachtens artikel 173 van het Verdrag de nietigverklaring van verordeningen nrs. 2238/81 en 2239/81.

Voorts hebben zij krachtens artikel 83 van het Reglement voor de procesvoering, de opschorting van de tenuitvoerlegging van die verordeningen gevorderd. Bij verzoekschrift van 19 augustus 1981 heeft de aandelenmaatschappij Savma verzocht, tot staving van de conclusies van verweerster, in het geding te worden toegelaten. Bij beschikking van 20 augustus 1981 heeft de president die interventie toegestaan.

Bij beschikking van 21 augustus 1981 heeft de president de gedeeltelijke opschorting van de tenuitvoerlegging van artikel 10 van verordening nr. 2239/81 gelast. Degenen die aan de nieuwe inschrijving zouden deelnemen, zouden slechts het bedrag hebben te betalen dat zij bij verkoop krachtens verordening nr. 71/81 hadden moeten voldoen. De betaling van het meerdere werd opgeschort totdat het Hof zich in de hoofdzaak zou hebben uitgesproken.

Op rapport van de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal gehoord, heeft het Hof aanvankelijk besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. Het heeft evenwel de Commissie om beantwoording van een aantal vragen en om bepaalde inlichtingen verzocht.

Bij brief van 15 juni 1982 heeft de Commissie bedoelde vragen beantwoord en de verlangde inlichtingen verstrekt.

In die antwoorden vond het Hof aanleiding tot het instellen van een nader onderzoek, waarmede het de Derde kamer heeft belast. De Derde kamer heeft partijen verzocht om opgave van getuigen die de situatie op de Italiaanse olijfoliemarkt in 1981 het best konden toelichten. Het heeft partijen in de gelegenheid gesteld commentaar te leveren op de antwoorden, door de Commissie op 's Hofs vragen gegeven.

De kamer heeft voorts de Italiaanse regering, overeenkomstig artikel 21 van het Statuut, enige vragen gesteld.

Op de door de Commissie verstrekte inlichtingen hebben verzoeksters in een memorie van 20 oktober 1982 commentaar geleverd.

De kamer heeft vervolgens een verzoek als bedoeld in artikel 21 van het Statuut doen uitgaan naar het Italiaanse Bureau voor de Statistiek, en de Commissie een tweede reeks vragen voorgelegd.

Op 19 mei 1983 heeft de Derde kamer als getuige gehoord M. Guida, secretaris-generaal van de Europese Federatie

van Olijfolieverwerkende industrieën (Fedoliva) en directeur-generaal van het Italiaans Verbond van Olijfolieverwerkende industrieën (Assitol).

Na gehouden instructie heeft het Hof, op rapport van de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal gehoord, de zaak voor het ten deze te wijzen arrest naar de Vijfde kamer verwezen.

III — Conclusies van partijen

Verzoeksters concluderen dat het den Hove behage:

1. het beroep ontvankelijk en gegrond te verklaren;

2. verordeningen nrs. 2238/81 en 2239/81 nietig te verklaren;

3. verweerster in de kosten te verwijzen.

De *Commissie* concludeert dat het den Hove behage:

1. het beroep niet ontvankelijk, althans ongegrond te verklaren;

2. verzoeksters in de kosten te verwijzen.

IV — Middelen en argumenten van partijen

1. De ontvankelijkheid

De *Commissie* trekt de ontvankelijkheid van het beroep ernstig in twijfel. Bij verordening nr. 2238/81 is verordening nr. 71/81, een verordening stricto sensu, ingetrokken. Verordening nr. 2238/81 houdt een ten aanzien van de olijfoliemarkt genomen beheersmaatregel in, waarbij het min of meer beperkte aantal ondernemers dat zich als „rechtstreeks geraakt" zou kunnen beschouwen, geen rol heeft gespeeld. Voorts zouden verzoeksters geen subjectieve rechten hebben verworven en zouden de uitgesloten ondernemingen bij de nationale rechter in beroep zijn gegaan, waaruit wel blijkt dat het ingrijpen van de Commissie een veel ruimere kring dan die der verzoeksters bestrijkt.

De Commissie, die haar beleid rechtens en economisch verantwoord acht, wenst op dit haars inziens processueel aspect niet de nadruk te leggen en refereert zich in zoverre aan 's Hofs oordeel.

Verzoeksters betwisten de door de Commissie opgeworpen exceptie. Beide verordeningen houden in feite besluiten in. Verordening nr. 2238/81 is slechts schijnbaar van algemene strekking, maar in werkelijkheid te beschouwen als een tot de zes inschrijvers en Aima gerichte overheidsdaad van bijzondere, concrete inhoud, waarbij concrete, reeds als contractueel aan te merken, betrekkingen, ongedaan gemaakt zijn. In verordening nr. 2239/81 is een inschrijving voorzien die met zoveel woorden alleen is opengesteld voor de vennootschappen die zich krachtens verordening nr. 71/81 partijen hadden zien toegewezen. Verzoeksters zijn door bedoelde verordening dan ook rechtstreeks en individueel geraakt.

Verzoeksters beroepen zich tot staving van hun betoog op 's Hofs jurisprudentie.

De *Commissie* betoogt harerzijds dat de omstreden verordening van algemene strekking is en uitsluitend is vastgesteld ter voldoening aan dwingende behoeften van algemeen belang en niet om deze of gene ondernemer te „raken". De verordening zou voor de marktsituatie van alle andere in deze sector werkzame ondernemers, rechtstreeks tot gevolgen leiden.

2. Schending van wezenlijke vormvoorschriften

Verzoeksters betogen dat de Commissie zich niet aan artikel 38 van verordening nr. 136/66 (PB 172 van 1966, blz. 3025) heeft gehouden. Volgens dat artikel moet het advies van het Comité van beheer voor vetten worden ingewonnen. Blijft overeenstemming uit, dan wordt de kwestie aan de Raad voorgelegd. Ten aanzien van verordening nr. 71/81 is zulk een gunstig advies uitgebracht, terwijl in verordening nr. 2238/81 met zoveel woorden wordt overwogen dat het comité geen advies heeft uitgebracht; het vroegere advies zou nog van kracht zijn.

Volgens de *Commissie* vergissen verzoeksters zich. In de gewraakte overweging van de considerans staat niet te lezen dat he comité niet werd geraadpleegd, doch — integendeel — dat zich bij het beraad geen meerderheid voor of tegen het ontwerp heeft uitgesproken. De Commissie is in zodanig geval tot vaststelling der verordening gerechtigd. Alleen wanneer een meerderheid zich tegen de verordening uitspreekt, heeft de Raad te beslissen.

Verzoeksters doen zeggen dat de Commissie alleen na een positief advies van het beheerscomité beslissingen mag nemen. De Commissie mag in ieder geval niet beslissen zonder het advies van het beheerscomité in aanmerking te hebben genomen.

De *Commissie* blijft van opvatting dat de Commissie volgens artikel 38 van verordening nr. 136/66 maatregelen neemt wanneer het advies van het beheerscomité positief luidt, alsook wanneer zich geen meerderheid van 45 stemmen vóór of tegen het voorstel heeft uitgesproken.

3. Onrechtmatigheid wegens schending van verkregen rechten

Verzoeksters betogen dat verordening nr. 2238/81 rechtstreeks in strijd komt met het beginsel volgens hetwelk op besluiten nopens door derden inmiddels verworven rechten niet mag worden teruggekomen. De verordening zou onrechtmatig zijn en de Commissie had de verordening ook niet mogen vaststellen; de Raad kan de Commissie niet hebben gemachtigd aldus aan door derden verkregen rechten afbreuk te doen.

Verzoeksters hadden alle rechten verworven die toekomen aan kopers krachtens contracten waartoe openbare inschrijving, reguliere offertes en loting hebben geleid.

Waar de partijen in de kennisgeving van inschrijving expliciet werden genoemd, zijn verzoeksters er eigenaar van geworden, zulks krachtens artikel 1376 van het Italiaans burgerlijk wetboek, volgens hetwelk bij een overeenkomst tot aankoop van een bepaalde zaak de eigendom door enkele wilsovereenstemming wordt verworven.

Waar verordening nr. 71/81 bij inwerkingtreding Italiaans recht is geworden, zou de rechtmatigheid van haar intrekking uiteraard ook aan Italiaans recht moeten worden getoetst.

Maar naar Italiaans recht kan de intrekking van een bestuursdaad alleen ex nunc werken; aan reeds ingetreden gevolgen mag niet worden getornd. Dit geldt a fortiori voor de communautaire rechtsorde.

Door intrekking van verordening nr. 71/81 zijn door verzoeksters verkregen rechten geschonden, hetgeen zich met 's Hofs jurisprudentie, en wel met name

met het arrest van 6 maart 1976 *(Simmenthal* t. *Commissie,* 92/78, Jurispr. 1979, blz. 777), niet verdraagt.

Mocht men verordening nr. 2238/81 als een onteigeningsmaatregel willen beschouwen, dan zou die maatregel, bij gebreke van schadeloosstelling, onrechtmatig zijn.

De *Commissie* verwijst naar verordening nr. 136/66, zoals nadien (o.m. bij 's Raads verordening nr. 1562/78 van 29. 6. 1978, PB L 185, blz. 1) gewijzigd, waarbij men, om de producenten een billijke beloning te waarborgen, een richtprijs heeft vastgesteld. Om dat doel te bereiken zijn er stabilisatiemaatregelen voorzien, zoals aankoop van de olie door de interventiebureaus en verkoop in de Gemeenschap op zodanige voorwaarden dat de markt niet wordt verstoord (artikelen 8 en 12).

De Commissie wijst erop dat interventies een tweeledige functie hebben: de marktprijs moet door afbouw van overschotten worden gesteund, en het produkt moet, zodra dat opportuun voorkomt, wederom in de handel worden gebracht, waarbij er evenwel zorgvuldig voor moet worden gewaakt dat het niet tot verstoringen komt. Als het interventiebureau voor koop en verkoop zorgdraagt, gaat het om meer dan om verschillende, op elkaar volgende, eigendomsoverdrachten. De aldus ontstane rechtsbetrekkingen zijn als van publiekrechtelijke aard aan te merken, en zij impliceren dat de overheid zich van bij overeenkomst aangegane verbintenissen kan bevrijden wanneer de feitelijke situatie zich zodanig wijzigt dat er alleen door intrekking of wijziging der overeenkomst voor het openbaar belang kan worden opgekomen.

Op communautair niveau rust op de Commissie, naar zij meent, de verplichting steeds op een goede werking van de gemeenschappelijke marktordeningen toe te zien en alle ter voorkoming van verstoring nodige maatregelen te nemen.

De Commissie betwijfelt of verzoeksters aan de loting eigendomsrechten kunnen ontlenen.

De verkoopsprocedure van verordening nr. 71/81 omvatte meerdere fasen, gevolgd door toewijzing bij aangetekende, door Aima's directeur-generaal getekende, brief. Pas die toewijzing zou de procedure besluiten en betrokkene tot eigenaar van de partij maken. Eveneens bij ontvangst van die brief worden de uit de inschrijving voortvloeiende verplichtingen voor hem bindend, heeft hij de waarborgsom te storten en „op tegenspraak" tot verzegeling der recipiënten over te gaan.

Pas dan wordt de contractband perfect; de overheid heeft zich pas dan definitief uitgesproken over de opportuniteit van de transactie, die als in het kader van het beheer van de olijfoliemarkt genomen maatregel en niet als een koop en verkoop zonder meer is te beschouwen.

De ook uit artikel 12, lid 2, van verordening nr. 136/66 sprekende bevoegdheid — tevens verplichting — om de doelmatigheid van handelingen tot beheer van de landbouwmarkt na te gaan, dient aan de Commissie in het kader van haar discretionaire bevoegdheid tot afweging van economische belangen te worden ingeruimd, temeer wanneer betrokkenen, als in casu, geen enkel eigendomsrecht kunnen claimen.

En al mochten verzoeksters eigenaren van de waar zijn geworden, dan nog meent de Commissie dat zij tot onteigening had mogen overgaan. In alle nationale rechtsorden wordt aan de overheid het recht toegekend om, tegen billijke schadeloosstelling, een aan een particulier toebehorend goed te onteigenen

wanneer het algemeen belang zulks vereist. De Commissie meent zulk een openbaar belang voldoende te hebben aangetoond.

Verzoeksters hebben een billijke schadeloosstelling ontvangen; hun is ten aanzien van de olijfolie een voorkeursrecht toegekend; de prijs was zeker hoger dan de aanvankelijk in uitzicht gestelde prijs, maar liet hun een ruim voldoende winstmarge. Voor zover een der partijen, om de een of andere reden, een van bedoelde partijen niet mocht hebben verkregen, heeft de Commissie anderszins een passende schadeloosstelling toegekend.

Verzoeksters zeggen voor repliek dat het ten deze blijkens de bewoordingen van verordening nr. 71/81 en Aima's kennigsgeving van 28 januari 1981 ging om een „verkoop" en om een „contract" waarvan de tenuitvoerlegging moest worden gewaarborgd, in die zin dat de waar in geval van vertraging op gevaar en risico van de „koper" zou blijven opgeslagen. Bij gebreke van waarborgstelling zou Aima de verkoop als rechtens „ontbonden" mogen beschouwen, hetgeen wil zeggen dat men met een afgesloten en perfect geworden overeenkomst van doen heeft.

Ook in verordening nr. 2238/81 is sprake van een — te annuleren — „verkoop". Bij die verordening zijn bepalingen vastgesteld die met terugwerkende kracht van toepassing zijn verklaard op de tussen Aima en de zes ondernemers reeds tot stand gekomen rechtsverhouding.

De aan verordening nr. 71/81 verbonden rechtsgevolgen zijn met de verkoop van de olijfolie door Aima uitgewerkt. De Commissie kan ten aanzien van die gevolgen dan ook geen maatregelen nemen.

Het verbod van met terugwerkende kracht genomen maatregelen en het beginsel dat verkregen rechten moeten worden geëerbiedigd, hebben in de verschillende nationale rechtsstelsels en in het gemeenschapsrecht erkenning gevonden. Beschermt het gemeenschapsrecht het gewettigd vertrouwen van particulieren, dan verdienen a fortiori verkregen eigendomsrechten bescherming.

Op de „gemeenschappelijke markt" moet het beginsel dat in het woord „markt" besloten ligt, te weten de onaantastbaarheid der overeenkomst, worden geëerbiedigd.

Het is eenvoudig te dwaas — en onrechtvaardig — de bevoegdheid van de van zijn recht beroofde eigenaar hetzelfde goed terug te kopen „schadeloosstelling" te willen noemen.

De argumenten door de Commissie met betrekking tot overeenkomsten naar publiekrecht voorgedragen, zijn hoogst merkwaardig. Als het om privaatrechtelijke contracten gaat, dient men niet met het door het algemeen belang beheerste ruimtelijke ordeningsrecht te komen aandragen.

In hun conclusies van repliek en dupliek hebben partijen van gedachten gewisseld over de vraag of verrichtingen als de verzegeling van recipiënten en het stellen van een waarborgsom in het kader van de eerste verkoop hebben plaatsgevonden.

De *Commissie* brengt hiertegen in dat zij zich van de bevoegdheid, tevens verplichting, de doelmatigheid van in het kader van het beheer van de landbouwmarkt genomen maatregelen na te gaan, heeft te kwijten in het kader van een complexe verkoopprocedure, die met een „toewijzing" van de waar wordt besloten, waarbij de overheid uiteindelijk en definitief haar bedoeling te kenen geeft om, uitsluitend in het algemeen belang, tot de voorziene operatie over te gaan. Pas dan is de contractband perfect.

De Commissie is het niet met verzoeksters eens dat verordening nr. 71/81 geen effect meer sorteert. Met de storting van de waarborgsommen, de verzegeling der recipiënten en de „gestaffelde" afname van de olie moet worden gewacht tot de waar is toegewezen.

De Commissie neemt de redenering van verzoeksters met betrekking tot het openbaar belang en de ruimtelijke ordening over, en ziet daardoor haar eigen standpunt bevestigd.

Zelfs al zou er van onteigening mogen worden gesproken, dan nog is de Commissie van mening dat men, het openbaar belang in aanmerking genomen, de rechten van verzoeksters op passende wijze recht heeft doen wedervaren.

Hun is een bijzonder soort schadeloosstelling aangeboden, en bij dat aanbod heeft men zich enerzijds laten leiden door het openbaar belang (dat door de hogere verkoopprijs werd gewaarborgd), anderzijds door het particulier belang, waarbij niet te denken valt aan het particuliere belang om, bij wege van schadeloosstelling, enorme bedragen in de wacht te slepen, maar aan het recht om zich, op gunstige voorwaarden en met het oog op de eigen produktieactiviteiten, grote hoeveelheden te zien toegewezen. De Commissie had de olie ook wederom aan een groter aantal ondernemers ten verkoop kunnen aanbieden, waardoor er aan de mogelijkheden der verzoeksters nog meer beperkingen in de weg zouden zijn gelegd.

4. Onvoldoende redengeving; dwaling met betrekking tot de verstoring van de markt

Volgens *verzoeksters* wordt in de overwegingen van de considerans van verordening nr. 2238/81 noch de draagwijdte, noch de aard der gebeurtenissen geprecisserd; volstaan wordt met een zo vage zinspeling dat er voor om het even welke maatregel, nergens, nooit en in geen omstandigheden mee kan worden gewerkt.

De Commissie heeft geen reden opgegeven voor het feit dat zij, na gedurende enige tijd, volledig kennis dragend van de ontwikkelingen, niet te hebben gereageerd, zo plotseling haar koers heeft gewijzigd.

Verzoeksters betwisten de stellingen der Commissie betreffende de marktontwikkeling en de marktgevolgen van de olijfolieverkoop. De Commissie is van onjuiste premissen uitgegaan en heeft ten duidelijkste feitelijke misslagen begaan.

De Commissie is van een stijging van de prijzen op de olijfoliemarkt uitgegaan, maar die stijgingen waren te verwachten, gezien enerzijds de algemene tendenties die zich op de markt aftekenden, anderzijds de door de Commissie voor het verkoopseizoen 1980/81 vastgestelde prijzen, met de geregelde verhogingen die in artikel 9 van verordening nr. 136/66 waren voorzien.

De omstreden hoeveelheden bedragen niet meer dan 7 % van het jaarlijks olijfolieverbruik in Italië, en konden ook niet tegelijkertijd op de markt worden gebracht.

In verordening nr. 71/81 is ook de mogelijkheid van verkoop van alle olie aan één enkele koper voorzien.

Verkoop tegen een gunstige prijs leidt niet tot verstoring van de markt, maar bezorgt verzoeksters, bij prijsvorming op grondslag van vraag en aanbod, grotere winstmarges.

De *Commissie* doet zeggen voor antwoord annulering van de verkoop der olijfolie nodig te hebben geacht omdat de onvoorzienbare duur van de procedure had kunnen leiden tot verkoop op een ogenblik waarop de marktomstandigheden zich, met de uitgangssituatie vergeleken, radicaal zouden hebben gewijzigd, hetgeen de olijfoliemarkt ernstig zou hebben verstoord. De Commissie zou daarom gebruik hebben gemaakt van de discretionaire bevoegdheden die het Hof haar, wanneer een complexe, moeilijk controleerbare economische realiteit om beheersmaatregelen vraagt, heeft toegekend.

Toen de olie tegen een prijs van LIT 210 000 per 100 kg ten verkoop beschikbaar gesteld werd, bedroeg de destijds

(december 1980) geldende interventieprijs ± LIT 200 000 en de prijs voor geraffineerde olie omstreeks LIT 220 000, hetgeen het behalen van een wezenlijk voordeel mogelijk maakte.

Nadat het tijdens de inschrijvingsprocedure tot vertraging was gekomen, hebben de marktomstandigheden zich radicaal gewijzigd. Enerzijds bleef de oogst 1980/81 ver bij de verwachtingen ten achter, anderzijds zijn de prijzen veel sterken gestegen dan men had kunnen verwachten, en wel zulks als gevolg van de geringere produktie, de geringere hoeveelheden zuivere olie op de wereldmarkt en — deels — de devaluatie van de groene lire.

De toch al gunstige verkoopcondities raakten toen helemaal kant noch wal, en er ontstond een situatie waarin een beperkt aantal ondernemers niet alleen in staat werd gesteld om, ten koste van de Europese belastingbetaler, enorme winsten te behalen, maar zich ook op de Italiaanse markt als heer en meester te gedragen en van die markt alle ondernemers die slechts op veel ongunstiger voorwaarden aan deze olie wisten te komen, uit te sluiten.

De redengeving is wellicht beknopt, maar niet onvoldoende. De zes betrokken vennootschappen wisten waarom het ging.

Verzoeksters doen zeggen voor repliek dat de Commissie eind mei Aima heeft verzocht tot loting over te gaan en dat commissaris Dalsager in zijn antwoord van 22 juni op een in het Europese Parlement gestelde vraag met de verkoop der olijfolie akkoord is gegaan. De onvoorzienbare gevolgen waarvan de Commissie ter rechtvaardiging van haar beleid spreekt, waren toen reeds ingetreden.

Het argument der Commissie dat de oogst 1980/81 ver bij de verwachtingen ten achter leek te zullen blijven, is in de desbetreffende overwegingen niet te vinden.

De cijfers, door de Commissie met betrekking tot prijzen, kosten en winsten verstrekt, zijn onjuist.

Anders dan de Commissie had voorzien, heeft het ten verkoop beschikbaar komen van de hierbedoelde olie — ingevolge de beschikking van 's Hofs president van 21 augustus 1981 — niet tot rampzalige gevolgen geleid.

De *Commissie* meent dat verzoeksters aan het antwoord van commissaris Dalsager conclusies willen verbinden die de grenzen der redelijkheid overschrijden. De commissaris heeft gezegd dat bij vaststelling van verordening nr. 71/81 de voorwaarden om tot verkoop over te gaan, waren vervuld. Dat dit antwoord op 22 juni 1981 is gegeven, zegt niets. De beschikkingen der Commissie moeten weloverwogen zijn en vergen soms veel bedenktijd.

De Commissie betwist de stelling van verzoeksters dat het op de markt brengen van de olie tot generlei verstoring heeft geleid: de marktprijs voor zuivere olie lag bij omstreeks LIT 235 000-236 000 en was stijgende (tot omstreeks LIT 240 000 in maart 1981), en wel zulks als gevolg van de voortdurende schaarste, waarbij kwam dat de interventieprijs snel is gestegen — tot omstreeks LIT 242 000 in maart 1982. Daarentegen is de marktprijs voor geraffineerde olie, nadat het door verzoeksters aangeboden produkt op de markt werd gebracht, geregeld gedaald.

Andere ondernemers verkeren thans in moeilijkheden. Terwijl zij genoodzaakt waren op de markt duurder in te kopen, moesten zij de prijs van hun raffinage-

produkten verlagen en daarmede hun winstmarges beperken.

Die moeilijkheden zouden nog groter zijn geweest wanneer de marktprijs van zuivere olie dichter bij de interventieprijs zou hebben gelegen en zich daarvan niet had verwijderd, fenomeen dat zich in een gezonde marktsituatie niet zou kunnen voordoen.

5. Détournement de pouvoir

Verzoeksters betogen dat de verordeningen niet op bescherming van de markt waren gericht, maar ertoe strekten een contract niet tot uitvoering te doen komen, de door het handelsrisico gerechtvaardigde winsten der verzoeksters teniet te doen en een andere, welbepaalde, groep te bevoordelen.

De Commissie zou daarmede hebben voorbijgezien aan artikel 42 van het Verdrag, waarin als beginsel is neergelegd dat de regels betreffende de mededinging op de produktie en afzet van landbouwprodukten niet van toepassing zijn; de pretense verstoringen van de markt zijn alleen maar als gevolg van de mededinging — in een voor alle inschrijvingen kenmerkende situatie — ontstaan.

De *Commissie* doet zeggen voor antwoord dat zij zich ten doel heeft gesteld verstoringen van de markt als gevolg van het op de markt brengen van een zeer grote hoeveelheid olie tegen een belachelijke prijs, te voorkomen. Het besnoeien van de astromische winstmarge van verzoeksters was in haar beleid een bijkomende factor en niet het hoofddoel.

Verzoeksters hebben artikel 42 van het Verdrag ten onrechte ter sprake gebracht: bij verordening nr. 26 van de Raad zijn een groot aantal mededingingsregels ook op de landbouw van toepassing verklaard, terwijl zij in casu in ieder geval niet relevant zijn.

De term „verstoring" is overgenomen in artikel 12, lid 2, der verordening, dat de verkoop van olijfolie door de interventiebureaus betreft.

V — Verhoor van de getuige

Ten verhore heeft de getuige Guida verklaard dat de prijzen als de beste marktthermometers zijn te beschouwen. Tussen oktober 1980 en oktober 1981 is de prijs van zuivere olie met ± 15 % gestegen. Die stijging zou haar verklaring vinden in verschillende factoren: vooreerst de maandelijkse verhoging van de interventieprijs; vervolgens de devaluatie van de groene lire, alsook de inflatie in Italië. Een prijsstijging in de zomer zou ook normaal zijn: het verbruik van olijfolie is dan het grootst en doet de vraag boven het aanbod uitgaan. De ontwikkeling der prijzen zou als normaal zijn te beschouwen.

Ook zou er niet van schaarste, in de zin van volkomen ontbreken van de betrokken waar, mogen worden gesproken: dat er bij het interventiebureau weinig zuivere olie aankomt, wil alleen maar zeggen dat het produkt op de markt kan worden afgezet en dat er dus voldoende zuivere olie was om de behoeften van de consument te dekken. De raffinaderijen werken sinds enige tijd tegen verlies, hetgeen met de onvoldoende marge tussen hun aan- en verkoopprijzen verband houdt. De getuige droeg evenwel geen kennis van een situatie waarin de raffinaderijen bij hun bevoorrading met zuivere olie moeilijkheden ondervonden.

VI — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 19 juni 1984 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt door verzoeksters, vertegenwoordigd door de advocaten G. Celona, P. Tabellini, G. B. Compagno en G. Guarino, en door de Commissie, vertegenwoordigd door G. Berardis.

In antwoord op een door het Hof gestelde vraag heeft de Commissie nader verklaard dat zij onder gevaar van verstoring van de olijfoliemarkt het gevaar verstaat dat betrokkene zich van een hem niet toekomend marktaandeel meester maakt, waardoor andere handelaren van diezelfde markt worden uitgesloten.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 25 september 1984 zijn conclusie genomen.

In rechte

1 Bij op 10 augustus 1981 ter griffie van het Hof ingediend verzoekschrift hebben de Italiaanse ondernemingen Agricola Commerciale Olio Srl, Astolio Srl, Azienda Agricola Bellaria SpA, Italiana Olii e Risi SpA en San Giorgio Sezione Agricoltura SpA krachtens artikel 173, tweede alinea, EEG-Verdrag beroep ingesteld tot nietigverklaring van verordening nr. 2238/81 van de Commissie van 3 augustus 1981 tot intrekking van verordening nr. 71/81 inzake de verkoop van olijfolie die in het bezit is van het Italiaanse interventiebureau (PB L 218, blz. 27) en van verordening nr. 2239/81 van de Commissie van 3 augustus 1981 inzake het bij openbare inschrijving weer ten verkoop aanbieden van olijfolie die in het bezit is van het Italiaanse interventiebureau (PB 218, blz. 28).

2 Er zij aan herinnerd dat in artikel 12 van verordening nr. 136/66 houdende de totstandbrenging van een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector oliën en vetten (PB blz. 3025), zoals gewijzigd bij 's Raads verordening nr. 1562/78 van 29 juni 1978 (PB L 185, blz. 1), als middel tot stabilisatie van de markt voor olijfolie de mogelijkheid is voorzien om de door de producerende Lid-Staten aangewezen interventiebureaus te verplichten om, op bepaalde voorwaarden en tegen de voor het betrokken verkoopseizoen vastgestelde interventieprijs, de hun door de producenten aangeboden olijfolie van communautaire oorsprong aan te kopen. Volgens lid 2 van het artikel verkopen de interventiebureaus die olijfolie op zodanige wijze dat de markt in het produktiestadium niet wordt verstoord.

3 De verkoop van olijfolie in het bezit van de interventiebureaus was geregeld in verordeningen nrs. 2960/77 van de Commissie van 23 december 1977 inzake de voorschriften voor de verkoop van olijfolie die in het bezit is van de interventiebureaus (PB L 348, blz. 46) en 2754/78 van de Raad van 23 december 1978 betreffende de interventie in de olijfoliesector (PB L 331, blz. 13). Blijkens de consideransen der beide verordeningen diende de verkoop zonder discriminatie tussen de verkopers in de Gemeenschap en zo voordelig mogelijk te geschieden, waartoe openbare inschrijving „de meest geschikte procedure" wordt genoemd. In de artikelen 2, lid 1, der verordeningen is dan ook bepaald dat de verkoop alleen op andere wijze kan geschieden wanneer bijzondere omstandigheden zulks nodig maken. Ten slotte wordt in de considerans van verordening nr. 2960/77 met zoveel woorden verklaard dat in verband met het risico van verstoring van de markt de mogelijkheid moet worden geopend de hoeveelheid die ten hoogste aan een en dezelfde inschrijver kan worden gegund, te beperken.

4 Bij verordening nr. 71/81 van 12 januari 1981 (PB L 11, blz. 5) heeft de Commissie door het Italiaanse interventiebureau „Aima" ongeveer 33 000 ton olijfolie van de eerste persing, afkomstig uit de interventieaankopen van het verkoopseizoen 1977-78, ten verkoop doen aanbieden in zes partijen van ongeveer 5 500 ton elk, en wel tegen een vaste prijs van LIT 210 000 per 100 kg. Blijkens de considerans der verordening had men verschillende malen getracht de in dat verkoopseizoen door het Italiaanse interventiebureau aangekochte olijfolie door middel van openbare inschrijving te verkopen, maar was er nog slechts een gering deel verkocht. Ook bleek de „huidige marktsituatie" volgens de considerans gunstig voor de verkoop van de olie, terwijl de produktie van olijfolie voor het verkoopseizoen 1980-81 overvloedig scheen te worden. Evenwel zou, om verstoring van de normale afzet van de produktie van het lopend seizoen te voorkomen, moeten worden bepaald dat de koper verplicht is de olie te raffineren of elders dan op de Italiaanse of Griekse markt af te zetten.

5 Naar luid van genoemde verordening zou de verkoop de tiende dag na aanplakking van het bericht van verkoop beginnen en plaatsvinden in volgorde van indiening van de verkoopaanvragen, totdat de partijen zouden zijn uitgeput. Mochten er dezelfde dag voor dezelfde partij meer offertes zijn ingediend, dan zou Aima als koper aanwijzen degene die een offerte voor meer-

dere partijen had ingediend, en mocht dit niet mogelijk zijn, dan zou de aanwijzing van de koper door loting geschieden. Ten slotte zou er vanaf 15 maart 1981 per periode van 30 dagen tenminste 10 % en ten hoogste 20 % van de gekochte hoeveelheid moeten worden overgenomen. Voor elke overgenomen hoeveelheid had de koper de verkoopprijs uiterlijk bij het verstrijken van de vijfde maand na die van de overname te betalen.

6 Op de eerste dag waarop er offertes konden worden ingediend 2 februari 1981, kwamen er aanstonds offertes binnen van 60 ondernemingen, die allen voor alle partijen inschreven. Met goedvinden van de Commissie werd niet aanstonds tot toewijzing overgegaan, omdat bepaalde ondernemers de ontvankelijkheid van de offertes van andere ondernemingen hadden betwist. De in de verordening voorziene loting vond pas op 1 juni 1981 plaats, waarbij verzoeksters zich, met een andere onderneming (verzoekster in zaak 264/81), ieder als koper van een der zes partijen zagen aangewezen.

7 Op 3 augustus 1981 stelde de Commissie de eerste vast van de verordeningen die verzoeksters wensen te zien nietig verklaard, te weten verordening nr. 2238/81 waarbij voormelde verordening nr. 71/81 met ingang van 13 januari 1981 is ingetrokken. In de considerans van verordening nr. 2238/81 stelt de Commissie vast dat voormelde bezwaren tot vertraging van de verkoopprocedure hadden geleid, maar dat de ten verkoop aangeboden partijen uiteindelijk, overeenkomstig verordening nr. 71/81, aan bepaalde inschrijvers waren toegewezen. De Commissie overweegt voorts „dat de marktsituatie voor olijfolie intussen dermate veranderd is dat deze markt ernstig zou worden verstoord, indien de verkoop op de vroegere bepaalde voorwaarden zou doorgaan; dat deze inschrijvers met name hoeveelheden zouden kunnen afzetten tegen prijzen die de overige handelaren uit de markt zouden verdringen", zodat het „meer met het algemeen belang strookt de betrokken verkoop te annuleren". Tegelijkertijd werden maatregelen aangekondigd om rekening te houden met de situatie van de inschrijvers aan wie de partijen waren toegewezen.

8 Die maatregelen zijn genomen bij verordening nr. 2239/81 van dezelfde datum, de tweede der omstreden verordeningen, volgens welke de in verordening nr. 71/81 bedoelde olijfolie door openbare inschrijving zal worden ver-

kocht in zes partijen, met dien verstande dat die verkoop werd „voorbehouden aan de overeenkomstig ... verordening nr. 71/81 aangewezen inschrijvers". De verkoop van de olie zou uiterlijk op 10 september 1981 geschieden, terwijl de overname — in percentages van de gekochte hoeveelheden — op 15 september 1981 moest beginnen. De koper was gehouden de aankoopprijs per overgenomen gedeelte bij overname te betalen.

9 Op vordering van verzoeksters heeft de president van het Hof bij beschikking van 21 augustus 1981 (Jurispr. blz. 2193) de gedeeltelijke opschorting gelast van de tenuitvoerlegging van verordening nr. 2239/81, en wel in dier voege dat verzoeksters voor de partij die hun naar aanleiding van hun offerte was toegewezen, van de aangeboden prijs slechts het gedeelte hadden te betalen dat overeenkomt met het bedrag dat zij bij verkoop krachtens verordening nr. 71/81 hadden moeten voldoen. De betaling van het meerdere werd opgeschort totdat het Hof zich in de hoofdzaak zou hebben uitgesproken.

De ontvankelijkheid

10 De Commissie trekt de ontvankelijkheid van het beroep in twijfel. Zij wijst erop dat de inhoud der omstreden verordeningen van algemene, abstracte inhoud is en stelt dat zij verzoeksters niet — in de zin van artikel 173, tweede alinea, van het Verdrag — rechtstreeks en individueel raken. Toen de verordeningen werden vastgesteld, had Aima verzoeksters, wat de betrokken partijen betreft, nog geen schriftelijk bericht van toewijzing doen toekomen. In die toewijzingsberichten zou de verkoopprocedure zijn afgesloten en zonder verzoeksters tot eigenaars der partijen zijn verklaard.

11 Er zij in dit verband op gewezen dat in verordening nr. 71/81 niet slechts de prijzen en de verkochte hoeveelheden, maar ook alle verdere verkoopsvoorwaarden zonder voorbehoud zijn vastgelegd, zodat er voor aanvullende contractsbedingen geen ruimte was. De offertes waren onherroepelijk en volgens de verordening zouden de kopers uit de inschrijvers door loting worden aangewezen, des dat de gevolgen der loting van toezending van een „bericht van toewijzing" niet afhankelijk werden gesteld. Uiterlijk bij loting lag de rechtspositie van partijen vast. Daargelaten op welk ogenblik het eigendomsrecht wordt overgedragen, brengt dit mede dat een ingrijpen van de instellin-

gen van de Gemeenschap waardoor Aima werd verhinderd zijn verplichtingen jegens de door loting aangewezen inschrijvers nat te komen, noodzakelijkerwijze is te beschouwen als een handeling die hun rechtstreeks en individueel raakt. Het beroep is dan ook ontvankelijk.

Ten principale

12 In de hoofdzaak betogen verzoeksters dat verordening nr. 2238/81 in strijd komt met het algemeen beginsel volgens hetwelk een handeling niet mag worden herroepen, wanneer daardoor afbreuk wordt gedaan aan door derden verkregen rechten. Zelfs indien zij als daad van onteigening zou zijn te beschouwen, dan nog zou de verordening, bij gebreke van volledige schadeloosstelling, onrechtmatig zijn. Voorts betwisten verzoeksters de overwegingen welke de Commissie in de considerans der verordening heeft gewijd aan de ontwikkeling van de olijfoliemarkt en de gevolgen van de overeengekomen verkoop voor die markt; de Commissie zou van onjuiste premissen zijn uitgegaan en met betrekking tot de feiten kennelijk in dwaling hebben verkeerd. Voorts zou er sprake zijn van détournement de pouvoir, immers de verordeningen zouden niet ter bescherming van de markt zijn vastgesteld, maar om de door verzoeksters verkregen voordelen ongedaan te maken.

13 Ter rechtvaardiging van de intrekking van verordening nr. 71/81 — met terugwerkende kracht — beroept de Commissie zich uitsluitend op de omstandigheid dat het, wanneer de verkoop zou hebben plaatsgevonden op de voorwaarden die in de ingetrokken verordening waren voorzien, op de olijfoliemarkt tot ernstige verstoringen zou zijn gekomen. Zij stelt dat de marktomstandigheden zich, in de periode tussen de beide verordeningen, radicaal hadden gewijzigd. Enerzijds zou de oogst 1980/81 ver bij de verwachtingen ten achter zijn gebleven, anderzijds zouden de prijzen veel sterker zijn gestegen dan men had kunnen verwachten, en wel zulks als gevolg van de geringere produktie, de geringere hoeveelheden zuivere olie op de wereldmarkt en de devaluatie van de groene lire.

14 De toch al gunstige verkoopcondities zouden toen alle perken te buiten zijn gegaan en een beperkt aantal ondernemers niet alleen in staat hebben gesteld om, ten koste van de Europese belastingbetaler, enorme winsten te behalen, maar ook om op de Italiaanse olijfoliemarkt de dienst uit te maken en andere ondernemers die slechts op veel ongunstiger voorwaarden aan olie wisten te komen, te weren.

15 Deze redenering geeft allereerst aanleiding erop te wijzen dat alleen al het aantal offertes dat op de eerste verkoopdag binnenkwam de Commissie had moeten doen begrijpen dat de verkoopcondities, gemeten aan normale marktomstandigheden, reeds destijds bijzonder gunstig waren. Voorts hadden de marktcontrolerende middelen waarover de Commissie beschikt, het haar mogelijk moeten maken haar prognoses met betrekking tot de oogst 1980/81 geruime tijd voor vaststelling van de omstreden verordeningen te herzien.

16 Ook door de inlichtingen die het Hof heeft ingewonnen is geenszins komen vast te staan dat de ingeroepen veranderingen zo radicaal zijn geweest als de Commissie heeft gesteld. Zo heeft een getuige wiens deskundigheid door alle partijen werd erkend, verklaard dat er in de hierbedoelde periode eigenlijk niet van schaarste mocht worden gesproken en dat hem geen situatie bekend was waarin de raffinaderijen bij hun bevoorrading met zuivere olie moeilijkheden overvonden. Met betrekking tot de prijzen heeft de getuige verklaard dat zich, wat zuivere olie betreft, tussen oktober 1980 en oktober 1981 een prijsstijging van ± 15 % heeft voorgedaan, welke stijging, gezien de seizoensfluctuaties, de maandelijkse verhogingen van de interventieprijs, de devaluatie van de groene lire en de inflatie in Italië, als normaal zou zijn te beschouwen.

17 De Commissie heeft ook niet verklaard hoe een door schaarste en opwaarts tenderende prijzen gekenmerkte markt kan worden verstoord door het enkele feit dat er met regelmatige tussenpozen extra hoeveelheden worden aangeboden, die tegen matige prijzen kunnen worden verkocht. De Commissie heeft dan ook, met name tijdens de mondelinge behandeling, erkend dat de gevreesde verstoring vooral een indirect karakter zou dragen, in die zin dat de voordelen, verkregen door de ondernemingen voor wie de loting een gunstig verloop had gehad, hen in staat zouden stellen een marktaandeel in de wacht te slepen dat hun niet toekwam, waardoor andere ondernemers van diezelfde markt zouden worden uitgesloten.

18 In dit verband zij opgemerkt dat het enkele feit dat de voorwaarden waarvan de Commissie de verkoop der produkten door het nationale interventiebureau afhankelijk heeft gesteld voor de kopers voordelig, ja zeer voordelig, zijn gebleken, haar geen vrijbrief geeft de uitvoering te beletten van een contract, door dat interventiebureau met inachtneming van die voorwaarden aangegaan. In verband met de mogelijkheid van misbruik van bedoelde voor-

delen, zij eraan herinnerd dat de verkochte hoeveelheid over zes onafhankelijke ondernemingen werd verdeeld. De Commissie heeft zelfs geen poging ondernomen aan te tonen hoe en waarom een of meer van die ondernemingen de aldus verkregen voordelen zou hebben gebruikt op een wijze welke uitsluiting van andere ondernemingen van de markt tot doel of tot gevolg had.

19 De enige beweegreden waarop de Commissie zich ter rechtvaardiging van de intrekking van verordening nr. 71/81 beroept, blijkt dus feitelijk onhoudbaar te zijn. Derhalve zijn, ook zonder een onderzoek naar de vraag of de Commissie de verordening in andere omstandigheden met terugwerkende kracht had mogen intrekken — en tot welke gevolgen zulk een intrekking voor het recht der ondernemingen op schadeloosstelling zou hebben geleid — termen aanwezig verordening nr. 2238/81, waarbij verordening nr. 71/81 is ingetrokken, en derhalve ook verordening nr. 2239/81, nietig te verklaren.

20 Voor het geval van zodanige nietigverklaring verzocht de Commissie het Hof in dier voege toepassing te geven aan artikel 174, tweede alinea, dat de intrekking der bij verordening nr. 71/81 voorziene krediettermijnen als definitief is te beschouwen. De Commissie heeft erop gewezen dat die termijnen een verdere verlaging van de werkelijke prijs in de hand werken, terwijl de nominale prijs toch al zo gunstig is.

21 Aan dit verzoek kan geen gevolg worden gegeven. Genoemde krediettermijnen maken deel uit van de gezamenlijke verkoopsvoorwaarden die bij verordening nr. 71/81 zijn vastgesteld. Het Hof acht het, in de gegeven omstandigheden, niet noodzakelijk zich met betrekking tot die voorwaarden in andere zin uit te spreken dan met betrekking tot de prijsconditie.

Kosten

22 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, Reglement voor de procesvoering, moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen. Aangezien de Commissie in het ongelijk gesteld is, dient zij in de kosten, met inbegrip van de op het kort geding gevallen kosten, te worden verwezen. De SpA Savma, die zich aan de zijde van de Commissie in het kort geding had gevoegd, heeft haar eigen kosten te dragen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

rechtdoende:

1. verklaart verordening nr. 2238/81 van de Commissie van 3 augustus 1981 tot intrekking van verordening nr. 71/81 inzake de verkoop van olijfolie die in het bezit is van het Italiaanse interventiebureau, nietig;

2. verklaart verordening nr. 2239/81 van de Commissie van 3 augustus 1981 inzake het bij openbare inschrijving weer ten verkoop aanbieden van olijfolie die in het bezit is van het Italiaanse interventiebureau, nietig;

3. verwijst de Commissie in de kosten, met inbegrip van de op het kort geding gevallen kosten en verstaat dat de SpA Savma haar eigen kosten zal dragen.

Due Kakouris

Everling Galmot Joliet

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 27 november 1984.

De griffier
voor deze
H. A. Rühl
Hoofdadministrateur

De president van de Vijfde kamer
O. Due